

نهج الفصحاء

مجموعه کلمات فصحاء حضرت رسول (ص)
ترجمه و تدوین علی سلیمی

تدوین و ترجمه: علی سلیمی

نَهْجُ الْفَصَاحَةِ

مجموعه کلمات قصار حضرت رسول (ص)

بانضمام فهرست موضوعی

سلیمی، علی، ۱۳۵۰ - گردآورنده و مترجم.

نَهْجُ الْفَصَاحَةِ. فارسی - عربی.

نَهْجُ الْفَصَاحَةِ: مجموعه کلمات قصار حضرت رسول (ص) با ترجمه فارسی بانضمام فهرست

موضوعی در آخر کتاب /تحقیق، ترجمه و تدوین علی سلیمی.

تهران: جمهوری، ۱۳۸۶.

۴۹۵ص.

ISBN: 964-6973-66-3

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیپا

فارسی - عربی

محمد (ص)، پیامبر اسلام، ۵۳ قبل از هجرت - ۱۱ق. -- کلمات قصار. احادیث اخلاقی -- قرن ۱۴

۱۳۸۶ ۹۰۴۱ ن ۸/۵/۱۴۲ ۲۹۷/۲۱۸

۱۰۷۰۳۹۳

کتابخانه ملی ایران

مرقومه حضرت آیه... علامه عسکری (ره) در خصوص کتاب حاضر^(۱)

بسم تعالی

ناضل محترم آقای شیخ علی سلیمی رام لوسیفم

سلام علیکم در حکم الله ترجمه کتاب نهج
الفصاحه شما را بررسی نمودم این عمل شایسته
تقدیر است امیدمندم مؤمنین این کتاب
چاپ و نشر نمایند که العسکری

۹ رجب ۱۴۰۰ هـ ق

(۱) در روزهای پایانی چاپ و انتشار این کتاب، دست تقدیر، عالم ربانی و فقیه صمدانی حضرت آیه... علامه عسکری را از ما گرفت، معظم له کل کتاب را مورد مطالعه قرار داده و مرقومه فوق را خطاب به مترجم ارائه داده بودند، از خداوند متعال می‌خواهیم تا آن فقیه سعید و عالم ربانی را با اهل بیت (ع) محشور فرماید.

(مترجم)

نشر جمهوری

نَهْجُ الْفَصَاحَةِ

کلمات قصار حضرت رسول (ص)

تدوین و ترجمه: علی سلیمی

چاپ اول	جمهوری ۱۳۸۶
ویرایش تولید	نشر جمهوری
ناظر چاپ	علیرضا اسدی
قطع	وزیری
لیتوگرافی	ترنج رایانه
چاپ	ارمغان
شابک	۹۶۴-۹۷۳-۶۶-۳
۳۰۰۰ نسخه ●	۶۰۰۰۰ ریال

حق چاپ و نشر انحصاراً محفوظ است

مراکز پخش و فروش

فروشگاه شماره ۱: خ جمهوری، روبروی خیابان باغ سپه سالار، شماره ۲۵۲

تلفن ۳۳۹۳۰۳۹۰ تلفکس ۳۳۱۱۶۰۳۳

فروشگاه شماره ۲: خ دکتر شریعتی (قلهک) نرسیده به خیابان دولت روبروی مسجد جامع قلهک پلاک ۱۴۸۵

تلفن ۲۲۶۰۲۵۵۵

دفتر مرکزی: خیابان انقلاب، خیابان فخر رازی، خ شهدای ژاندارمری غربی، شماره ۱۹۴

تلفن ۶۶۴۱۰۸۱۴ فکس ۶۶۴۸۵۱۱۲

نمی آفریدم او سیدالانبیا بوده که پیامبران گذشته امتهای خود را به ظهورش بشارت می دادند پس لازم و مبرهن است که حضرتش باید از همه لحاظ از سایر پیامبران بالاتر بوده و هر آنچه را که پیامبران گذشته داشته اند یکجا در خود جمع کرده باشد (آنچه خوبان همه دارند تو تنها داری) همگی میدانیم که بزرگترین معجزه پیامبر اسلام قرآن کریم است که علاوه بر دلیل و نشانه پیامبری حضرتش حافظ و بیانگر معجزات سایر پیامبران نیز می باشد و خداوند تا قیام قیامت حفظ آن را از هر گونه دستبرد و تحریمی ضمانت نموده است، علاوه بر این رسول اکرم (ص) معجزات دیگری همچون زنده کردن مردگان و سخن گفتن با حیوانات و شفای مریضان لاعلاج و... نیز داشته اند که مقطعی بوده، این شخصیت بزرگ که در طول ۲۳ سال پیامبری خود اسوه و نمونه ای برای اصحاب خود و تمامی بشریت بوده اند دارای سخنان و احادیث و خطبه های بسیاری هستند که خوشبختانه بخش کثیری از آنها ابتدا توسط خود اصحاب و بویژه حضرت امیرالمؤمنین علی (ع) و سپس توسط تابعین بویژه ائمه اطهار علیهم السلام و شاگردان و فقهای متقدم و متأخر ثبت و ضبط گردیده و در این مسیر کتابهای متعددی به رشته ی تحریر درآمده است کتابی با عنوان نهج الفصاحه توسط جناب آقای ابوالقاسم پاینده در سال ۱۳۲۴ هجری شمسی گردآوری و سپس ترجمه آن ارائه گردیده است که خود جای بسی تشکر و امتنان دارد که «من لم یشکر المخلوق لم یشکر الخالق» این مجموعه شامل بخشی از احادیث و کلمات قصار به همراه برخی خطبه های و تمثیلات آن حضرت می باشد که مدتی پیش انتشارات وزین جمهوری از اینجانب خواستند تا مجدداً همین کتاب ترجمه و تدوین گردد و بنده با اینکه خود را لایق چنین کار ارزشمندی نمی دانستم ولی از باب اینکه خود را یکی از کوچکترین عضو از اعضای امت رسول الله می دانم، خواستم تا از این طریق نوکری خود را به ساحت مقدسش اعلام نمایم فلذا شروع به ترجمه کتاب حاضر نمودم، در ضمن این کار که حدوداً ۶ ماه به طول انجامید به مواردی برخورددم که بیان آنها ضروری بنظر می رسد:

مقدمه مترجم

محمد رسول الله والذین معه اشداء علی الکفار رحماء بینهم

در سرزمینی که مردم سالهای متمادی از ظلم و ستم و بی عدالتی و فقر و جهل رنج میبردند بگونه ای که قتل و غارت و آدمکشی و زنده بگور کردن دختران افتخار محسوب می شد خداوند متعال از میان همین مردم شخصی را به پیامبری برگزید که خود از کودکی به ادب و اخلاق و امانتداری مشهور بود، شخصیتی که اجدادش همگی تا آدم ابوالبشر یگانه پرست و موحد بودند و شریفی که از قبیله ای مشهور بود و جدش بزرگ مکه محسوب می گردید او کسی نبود جز خاتم الانبیاء والمرسلین و رحمة للعالمین عقل کل سیدنا و مولانا حضرت محمد بن عبدالله صلی الله علیه و آله وسلم پیامبری که پیام آور صلح و دوستی و اخلاق و ادب و علم و دانش است و دین مبارکش آخرین و کاملترین ادیان بوده و عمل بدستوراتش مایه خیر و برکت و سعادت دنیا و آخرت می باشد، خود حضرتش در مورد حکمت بعثت می فرماید «انی بعثت لاتمم مکارم الاخلاق» من مبعوث شدم تا مکارم اخلاق را تکمیل کنم اخلاقیکه شامل تمام موضوعات و مفاهیم مختلف می گردد پس بدون شک هر آنچه که در این دنیا وجود دارد چه ما با آنها سر و کار داشته باشیم یا نداشته باشیم، اسلام در باره آنها رویت داشته و پاسخگوی تمامی سئوالاتی است که در اذهان همگان مطرح می گردد یک چنین دین کامل و بدون نقصی باید و بدون شک بوسیله پیامبری آورده شود که خود عالمترین و عارفترین مردم بوده و هرگز دچار هیچگونه خطا و اشتباه و گناهی نشده باشد خداوند در باره شخصیت عظیم الشان پیامبر گرامی اسلام فرموده: «لولاک لما خلقت الافلاک» یعنی اگر تو نبودی من آسمانها و زمین را

۱- با توجه به اینکه این کتاب احادیث رسول گرامی اسلام می باشد ولی با این حال به احادیثی برخوردیم که به نقل از حضرتش نبوده و کلمات گهربار برخی از ائمه اطهار (ع) بوده است که لاجرم آنها را حذف نموده ام.

۲- برخی از احادیث به نوعی دلالت بر مواردی می کرد که از دیدگاه مذهب شیعه قابل پذیرش نمی باشد (همانند سهو النبی و...) که اینگونه احادیث را نیز حذف نموده ام.

۳- در برخی از موارد که تعداد آنها از انگشتان دست کمتر می باشد برخی احادیث را بگونه ای اصلاح نموده ام که مطابق با منابع معتبر شیعه باشد (بطور مثال این روایت که حضرتش فرمود: انی تارک فیکم الثقلین، کتاب الله و سنتی... را و بر اساس منابع معتبر اینگونه آورده ام: انی تارک فیکم الثقلین، کتاب الله و عترتی اهل بیتی...)

البته تذکر این مطلب نیز ضروری است که تقریباً تمامی احادیث موجود در این کتاب را پس از بررسی و جستجو در بیش از پانصد عنوان کتاب و یقین از وجود آنها نوشته ام و در این مسیر تنها بودن این احادیث در کتابها ملاک کار بوده و سندیت احادیث از این لحاظ که قطعی الصدور باشند مورد نظر قرار نگرفته است مضافاً بر اینکه انجام این کار از صلاحیت علمی این حقیر خارج است (در آخر کتاب، منابعی که مورد توجه قرار گرفته فهرست وار آورده شده است)

۴- در برخی از موارد روشن است که حدیث بخشی از خطبه های حضرتش می باشند که تقطیع شده بگونه ای که چون ابتدا و انتهای آنها حذف گردیده قابل فهم برای خواننده نمی باشند که ناگزیر از حذف آنها بوده ام.

۵- در بخش خطبه ها دو خطبه بسیار مهم غدیر و شعبانیه نبود که اضافه گردید.

۶- در ترجمه احادیث و خطبه ها سعی گردیده به اندازه ای که به معنا و مفهوم روایت خدشه ای وارد نشود با زبانی روان و ساده بیان شود و هر کجا که این حقیر احساس نموده ام که ترجمه نیازمند توضیح بیشتر است آنرا در پایان حدیث بیان نمودام.

با توجه به اینکه در این عصر و زمان به شکل های مختلف اسلام و شخص پیامبر عظیم الشان اسلام مورد هجوم دشمنان بویژه غربیها و صهیونیسم قرار

می گیرد بر همه ما فرض است که دین خود را هر چند اندک ادا کنیم در این مسیر نامگذاری سال ۱۳۸۵ به نام سال پیامبر اعظم توسط ولی امر مسلمین حضرت آیه الله العظمی خامنه ای (حفظه الله) مهر باطل بر بسیاری از اقدامات دشمنان و منافقین زد و سرمنشاء بسیاری از اقدامات و برنامه هایی شد که در مورد شخص اول جهان هستی صورت گرفته است که امیدوارم این کار کوچک نیز در همین راستا بحساب آید.

در پایان لازم می دانم از تمامی کسانی که در این کار بنده را یاری نموده اند تشکر و قدردانی نمایم بویژه حضرت آیه الله علامه سید مرتضی عسگری حفظه الله که در برخی موارد بنده را مورد لطف قرار داده و راهنمائیهای راهگشایی ارائه نمودند و همچنین از پدر بزرگوارم حضرت حجة الاسلام والمسلمین آقای سلیمی که در این مدت تقریباً هر روز از راهنمائیها و مطالب ایشان استفاده کرده و در ارائه هر چه بهتر این مجموعه فرزند خود را مورد عنایت قرار دادند.

و از خوانندگان فهیم و فرهیخته خواستارم که در ارائه پیشنهادات و انتقادات و احياناً اشکالات موجود این نوشتار را از راهنمائیهای خود محروم ننمایند.

ربنا لاتؤاخذنا ان نسينا او اخطانا

ربنا تقبل منا انك انت السميع العليم

علی سلیمی

(حرف الف)

۱- آفَةُ الشُّجَاعَةِ الْبُغْيُ وَ آفَةُ الْحَسَبِ الْإِفْتِخَارُ وَ آفَةُ الْجَمَالِ الْحَيْلَاءُ وَ آفَةُ الْحَدِيثِ الْكُذِبُ وَ آفَةُ الْعِلْمِ النُّسْيَانُ وَ آفَةُ الْحِلْمِ السَّفَهُ وَ آفَةُ الْجُودِ السَّرْفُ وَ آفَةُ الدِّينِ الْهُوَى

آفت شجاعت سرکشی و طغیان است و آفت شرافت [درنسب] تفاخر و فخر فروشی است و آفت گذشت و بخشش منت است و آفت زیبایی کبر و خودپسندی است و آفت کلام دروغگویی است و آفت علم فراموشی است و آفت صبرناخویشتنداری و بداخلاقی است و آفت بخشش اسراف است و آفت دین پیروی از هوای نفس است

۲- اِئْتُوا الدَّعْوَةَ إِذَا دُعِيتُمْ

درخواست [شرعی] دیگران را اجابت کنید

۳- اِئْتِ الْمَعْرُوفَ وَاجْتَنِبِ الْمُنْكَرَ وَانظُرْ مَا يُعْجِبُ أُذُنَكَ أَنْ يَقُولَ لَكَ الْقَوْمُ إِذَا قُتَّ مِنْ عِنْدِهِمْ فَأْتِهِ وَانظُرِ الَّذِي تَكَرَّرَهُ أَنْ يَقُولَ لَكَ الْقَوْمُ إِذَا قُتَّ مِنْ عِنْدِهِمْ فَاجْتَنِبْهُ

نیک‌کردار باش و از کار بد پرهیز کن و بین میل داری دیگران درباره تو چه بگویند همانگونه عمل کن و از آنچه که نمی‌پسندی دیگران درباره تو بگویند [خود نیز] از آن دوری کن

۴- آفَةُ الدِّينِ ثَلَاثَةٌ فَقِيهِ فَاجِرٌ وَ إِمَامٌ جَائِرٌ وَ مُجْتَهِدٌ جَاهِلٌ

آفت دین ۳ چیز است: عالم در دین که بدکار و گناهکار باشد و رهبر و پیشوایی که ستمگر باشد و کسی که در چیزی که به آن عالم نیست سخت‌کوش باشد

۵- آفَةُ الْعِلْمِ النُّسْيَانُ وَ إِضَاعَتُهُ أَنْ تُحَدِّثَ بِهِ غَيْرَ أَهْلِهِ

آفت دانش فراموشی است و راه تلف شدن علم این است که آن را به نااهل بیاموزی

۶- آكُلُ كَمَا يَأْكُلُ الْعَبْدُ وَ أَجْلِسُ كَمَا يَجْلِسُ الْعَبْدُ

مانند بندگان غذا می‌خورم و مانند آنان نشست و برخاست می‌کنم

۷- آمِرُ النِّسَاءِ فِي بَنَاتِهِنَّ

با زنان درباره دخترانشان مشورت کنید

۸- آيَةُ الْمُنَافِقِ ثَلَاثٌ، إِذَا حَدَّثَ كَذِبًا وَإِذَا وَعَدَ أَخْلَفَ وَإِذَا اتَّخَذَ خَانَ

نشانه منافق ۳ چیز است: دروغ‌گو است، [دروغ می‌گوید]، خلف وعده می‌کند و خیانت در امانت می‌کند

۹- أَبِي اللَّهِ أَنْ يَقْبَلَ عَمَلٌ صَاحِبِ بِدْعَةٍ حَتَّى يَدَعَ بِدْعَتَهُ

خداوند عمل بدعت‌گذار را نمی‌پذیرد مگر آنکه از آن دست بردارد

۱۰- اِئْتُوا الرَّفْعَةَ عِنْدَ اللَّهِ تَحَلَّمْ عَمَّنْ جَهَلَ عَلَيْكَ وَ تُعْطَى مَنْ حَرَمَكَ

اگر می‌خواهید نزد خداوند منزلت یابید از نادانی دیگران [نسبت به خود] با صبر و بردباری بگذرید و از هر آنچه که شما را محروم کردند با عطا و بخشش پاسخ دهید [جواب دهید]

۱۱- أَبْدِ الْمُوَدَّةَ لِمَنْ وَادَكَ فَإِنَّهَا أُثْبِتُ

کسی که با تو از در دوستی وارد می‌شود، دوستی کن که اینگونه دوستی پایدارتر خواهد بود

۱۲- إِئِدْ بِنَفْسِكَ فَتَصَدَّقْ عَلَيْهَا فَإِنْ فَضَلَ شَيْءٌ فَلِأَهْلِكَ فَإِنْ فَضَلَ شَيْءٌ

عَنْ أَهْلِكَ فَلِذِي قَرَابَتِكَ فَإِنْ فَضَلَ عَنْ ذِي قَرَابَتِكَ شَيْءٌ فَهَكَذَا

صدقه را از خویشان آغاز کن، اگر چیزی اضافه آمد به اهل و عیال خود بده و اگر چیزی اضافه آمد به بستگان خود بده و اگر بعد از آن نیز چیزی اضافه آمد همینگونه ادامه بده

۱۳- اَبِي اللَّهِ أَنْ يَرْزُقَ عَبْدَهُ الْمُؤْمِنَ إِلَّا مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ

خداوند روزی بنده مؤمن خود را از جاییکه انتظار ندارد می‌رساند

۱۴- اِبْدُوا بِمَا بَدَأَ اللَّهُ بِهِ

کارهای خود را به آنچه که خداوند آغاز نموده آغاز کنید. یا صدقه را از آنچه که خداوند آغاز کرده آغاز کنید. [بر اساس ترجمه کتابهای انتشارات جاویدان و

پرهیزکار قم]. فتأمل: صدقه را در آنجا که خداوند فرمان داده هزینه کنید [

۱۵- اُبَشِّرُوا وَبَشِّرُوا مَنْ وَرَاءَكُمْ أَنَّهُ مَنْ شَهِدَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ صَادِقًا لَهَا دَخَلَ الْجَنَّةَ

به شما بشارت می‌دهم و شما نیز پس از خود به دیگران مژده دهید که هر کس با اعتقاد راسخ شهادت دهد: خدایی جز خدای یکتا وجود ندارد و وارد بهشت می‌شود

۱۶- اَبْغَضُ الْحَالِلِ عِنْدَ اللَّهِ الطَّلَاقُ

بدترین [کارهای] حلال نزد خدا طلاق است

۱۷- اَبْغَضُ الْخَلْقِ إِلَى اللَّهِ مَنْ آمَنَ ثُمَّ كَفَرَ

منفورترین مردم در نزد خداوند کسی است که ایمان بیاورد و پس از آن کافر شود

۱۸- اَبْغَضُ الرِّجَالِ إِلَى اللَّهِ أَلَدُّ الْخِصْمِ

منفورترین مردان در نزد خداوند کسی است که لجوج و ستیزه‌جو باشد

۱۹- اَبْغَضُ الْعِبَادِ إِلَى اللَّهِ مَنْ كَانَ ثَوْبَاهُ خَيْرًا مِنْ عَمَلِهِ: أَنْ تَكُونَ ثِيَابُهُ الْأَنْبِيَاءِ وَ

عَمَلُهُ عَمَلُ الْجَبَّارِينَ

منفورترین بندگان در نزد خداوند کسی است که لباسش از کارش بهتر باشد [بگونه‌ای که]

جامه‌ای همانند پیامبران به تن کند ولی کارهایش همانند افراد جبار و ستمگر باشد

۲۰- اَبْغُونِي الضُّعْفَاءَ فَإِنَّمَا تُرْزَقُونَ وَتُنْصَرُونَ بِضَعْفَائِكُمْ

[فقرا و] ناتوانان را نزد من آورید زیرا شما [به برکت فقرا و] ناتوانان خود روزی

می‌خورید و یاری می‌شوید (نصرت می‌یابید)

۲۱- اَبْلِغُوا حَاجَةَ مَنْ لَا يَسْتَطِيعُ اِبْلَاحَ حَاجَتِهِ. فَمَنْ اَبْلَغَ سُلْطَانًا حَاجَةَ مَنْ لَا

يَسْتَطِيعُ اِبْلَاحَهَا ثَبَّتَ اللَّهُ قَدَمَيْهِ عَلَى الصِّرَاطِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

درخواست کسانی را که نمی‌توانند خواسته خود را به مسولان برسانند [در صورت توان] ابلاغ کنید که اگر کسی چنین کند خداوند در روز قیامت پاهای وی

را بر روی پل صراط محکم و استوار می‌سازد [در روز قیامت سعادت‌مند خواهد شد]

۲۲- اِبْنُ آدَمَ اطْعَ رَبِّكَ تُسَمَّى عَاقِلًا وَ لَا تَعْصِهِ فَتُسَمَّى جَاهِلًا

ای فرزند آدم [فرمان] پروردگارت را اطاعت کن تا تو را خردمند بنامند و نافرمانی مکن که تو را جاهل و نادان می‌شناسند

۲۳- اِبْنُ آدَمَ إِذَا أَصْبَحْتَ مُعَافِي فِي جَسَدِكَ آمِنًا فِي سِرِّبِكَ عِنْدَكَ قُوْتُ يَوْمِكَ

فَعَلَى الدُّنْيَا اَلْعَفَاءُ

ای فرزند آدم [کنایه از همه انسانها] هر گاه تنی سالم و خیالی، آسوده و قوت یک

روز خود را داشتی پس [در این حالت] اُف بر این دنیا

۲۴- اِبْنُ آدَمَ عِنْدَكَ مَا يَكْفِيكَ وَ تَطْلُبُ مَا يُطْعِيكَ اِبْنُ آدَمَ لَا بِقَلِيلٍ تَقْنَعُ وَ لَا

بِكَثِيرٍ تَشْبَعُ

ای فرزند آدم آنچه که مورد نیاز توست به اندازه کفایت [در دنیا] وجود دارد در

حالیکه به دنبال آن چیزی هستی که تو را به سوی طغیان و سرکشی [از فرما خدا]

سوق می‌دهد، نه به اندکی قناعت می‌کنی و نه از بسیاری [ثروت] سیر می‌شوی

۲۵- اَتَانِي جِبْرِيْلُ فَقَالَ يَا مُحَمَّدُ عِشْ مَا شِئْتَ فَإِنَّكَ مَيِّتٌ وَ أَحِبُّ مَا شِئْتَ فَإِنَّكَ

مُفَارِقُهُ وَاعْمَلْ مَا شِئْتَ فَإِنَّكَ مَجْزِيٌّ بِهِ وَاعْلَمْ أَنَّ شَرَفَ الْمُؤْمِنِ قِيَامُهُ بِاللَّيْلِ وَ عِزُّهُ

اِسْتِغْنَاؤُهُ عَنِ النَّاسِ

جبرئیل نزد من آمد و گفت: ای محمد هر چقدر که می‌خواهی [در این دنیا]

زندگی کن [ولی] عاقبت مرگ به سراغت خواهد آمد، هر چه و هر کس را به هر